

## Wyrok z dnia 5 września 2001 r., I CKN 416/00

**Jeżeli właściciel lokalu odmawia osobie ubiegającej się o zameldowanie potwierdzenia uprawnienia do przebywania w tym lokalu, osoba ta może domagać się ustalenia istnienia takiego uprawnienia także przed wszczęciem administracyjnego postępowania o zameldowanie (art. 189 k.p.c.).**

*Sędzia SN Tadeusz Żyznowski (przewodniczący)*

*Sędzia SN Antoni Górski (sprawozdawca)*

*Sędzia SN Barbara Myszka*

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Błażeja W. przeciwko Syndykowi masy upadłości Powszechnej Spółdzielni Spożywców „Ż.” w P. o wyrażenie zgody na zameldowanie, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 5 września 2001 r. na rozprawie kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Przemyślu z dnia 3 lipca 1997 r.

uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo oraz w części orzekającej o kosztach procesu i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Krośnie – Ośrodek Zamiejscowy w Przemyślu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego oraz oddalił kasację w pozostałym zakresie.

### Uzasadnienie

Powód Marian M. jest od 1945 r. najemcą lokalu nr 1 w budynku mieszkalnym należącym do pozwanej położonym przy ul. D. nr 12 w P. Od dawna zamieszkuje tam także opiekujący się nim wnuk Błażej W. Wobec braku zgody pozwanej na stałe zameldowanie wnuka w tym mieszkaniu, powód wystąpił przeciwko niej z żądaniami ustalenia, że Błażej W. ma prawo zamieszkiwać w tym lokalu, że ma prawo zameldowania się tam oraz z żądaniem zobowiązania pozwanej do złożenia oświadczenia woli wyrażającego zgodę na zameldowanie wnuka. W czasie procesu

doszło do zmiany podmiotowej po stronie powodowej, do której przystąpił Błażej W., popierając zgłoszone pierwotnie żądania pozwu.

Sąd Rejonowy w Przemyślu wyrokiem z dnia 28 lutego 1997 r. uwzględnił żądania zawarte w punktach pierwszym i trzecim, natomiast w pozostałym zakresie odrzucił pozew z powodu niedopuszczalności drogi sądowej.

Na skutek apelacji pozwanej od tego orzeczenia Sąd Wojewódzki w Przemyślu wyrokiem z dnia 3 lipca 1997 r. zmienił je i żądanie z punktu pierwszego oddalił jako przedwczesne, zaś żądanie objęte punktem trzecim odrzucił.

Wyrok Sądu Wojewódzkiego zaskarżył kasacją Błażej W., zarzucając naruszenie art. 189, 387, 328 § 2 i art. 233 § 1 w związku z art. 316 § 1 k.p.c. oraz art. 64 k.c. w związku z art. 386 § 3 k.p.c. i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawą z dnia 28 kwietnia 1984 r. (Dz.U. Nr 26, poz. 132) znowelizowano art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 10 września 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (jedn. tekst: Dz. U z 1984 r. Nr 32, poz. 174), nadając mu następującą treść: „Przy zameldowaniu na pobyt stały lub czasowy trwający ponad 2 miesiące należy przedstawić potwierdzenie uprawnienia do przebywania w lokalu (pomieszczeniu), w którym ma nastąpić zameldowanie”.

Od początku obowiązywania tej regulacji powstała wątpliwość, jaki organ może badać istnienie uprawnienia do przebywania w lokalu w sytuacji, gdy właściciel odmawia jego potwierdzenia; czy dokonuje tego organ meldunkowy w postępowaniu administracyjnym, czy też, ze względu na z reguły cywilnoprawny charakter tego uprawnienia, powinien rozstrzygać o tym sąd. Występujące w praktyce różnice stanowisk doprowadziły do podjęcia uchwały w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1993 r., III AZP 28/92 (OSNC 1993, nr 7-8, poz. 117), w której przyjęto, że wątpliwości co do istnienia tego uprawnienia rozstrzyga organ meldunkowy, jeżeli jednak na tle tego uprawnienia powstaje spór o charakterze cywilnoprawnym, zainteresowanemu przysługuje droga sądowa.

Jest niewątpliwe, że właściciel lokalu odmawia potwierdzenia prawa do przebywania w nim powoda. Powstaje w tej sytuacji zagadnienie, czy ubiegający się o zameldowanie powód powinien najpierw uruchomić i wyczerpać drogę postępowania administracyjnego o zameldowanie, i dopiero w razie odmowy zameldowania z przyczyny braku potwierdzenia prawa do przebywania w tym

lokalu, wystąpić na drogę sądową o ustalenie istnienia tego uprawnienia, jak to przyjmuje sąd w zaskarżonym wyroku, czy – jak twierdzi skarżący – może wytoczyć powództwo, nie czekając na wszczęcie i wynik postępowania administracyjnego o zameldowanie.

Rozstrzygając ten problem trzeba odwołać się do uzasadnienia cytowanej uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego, której podkreślono, że brak podstaw do uznania, iż pojęcie „uprawnienie do przebywania w lokalu, w którym ma nastąpić zameldowanie” jest wyłącznie pojęciem z zakresu administracyjnych przepisów o ewidencji ludności, uprawnienie takie bowiem najczęściej wynika z prawa cywilnego, a do rozstrzygania sporów cywilnych powołane są sądy powszechne. Dlatego też zakres kompetencji organu meldunkowego w tym przedmiocie nie obejmuje merytorycznego rozstrzygania o istnieniu tego uprawnienia, lecz sprowadza się tylko do kwestii natury formalnej, takich jak ocena kompletności dokumentacji mającej potwierdzać to uprawnienie, jej wiarygodności, wreszcie pochodzenia od osób upoważnionych do jej wystawienia.

Jeżeli uprawnienie ma charakter cywilnoprawny i jest sporne, o jego istnieniu rozstrzyga sąd. Nie jest więc trafne stanowisko Sądu zawarte w zaskarżonym orzeczeniu o przedwczesności zgłoszonego powództwa, sprowadzające się do tego, że powód powinien najpierw wszcząć postępowanie meldunkowe i dopiero w razie nieuwzględnienia w tym postępowaniu uprawnienia do przebywania w spornym lokalu, wystąpić o jego ustalenie tego uprawnienia. Jeżeli istnienie tego uprawnienia jest przez stronę pozwaną kwestionowane, to powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia tego uprawnienia na podstawie art. 189 k.p.c. Uzasadnia to przyjęcie tezy, że jeżeli właściciel lokalu mieszkalnego odmawia osobie ubiegającej się o zameldowanie potwierdzenia cywilnoprawnego uprawnienia do przebywania w tym lokalu, osoba ta może domagać się ustalenia istnienia takiego uprawnienia na podstawie art. 189 k.p.c., także przed wszczęciem administracyjnego postępowania o zameldowanie. Warto dodać, że za takim stanowiskiem, oprócz argumentów prawnych, przemawiają także względy natury pragmatycznej i ekonomii postępowania. Byłoby bowiem nieuzasadnione odsyłanie powoda na drogę postępowania administracyjnego lub oczekiwanie na jego wynik, gdy z góry wiadomo, że w tym postępowaniu nie może zostać rozstrzygnięty spór natury cywilnoprawnej. Ponieważ Sąd w zaskarżonym wyroku wychodził z odmiennego, błędnego założenia, orzeczenie w części oddalającej roszczenie o

ustalenie z powodu jego przedwcześnieści podlegało uchyleniu z przekazaniem w tym zakresie sprawy do ponownego rozpoznania (art. 393<sup>13</sup> k.p.c.).

Żądanie ustalenia istnienia cywilnoprawnego uprawnienia do zamieszkiwania w lokalu jest jedynym żądaniem, którego można dochodzić na drodze sądowej w związku z administracyjnym postępowaniem o zameldowanie. Wszystkie inne związane z tym kwestie są rozstrzygane wyłącznie przez organ meldunkowy, co oznacza niedopuszczalność drogi sądowej do ich rozpoznawania. Dlatego pozew dotyczący pozostałych żądań powoda trafnie został odrzucony. Kasacja kwestionująca w tym zakresie zaskarżone orzeczenie była niezasadna i podlegała oddaleniu na podstawie art. 393<sup>12</sup> k.p.c. (...)